

IV.3.

Příloha 3

NÁVRH SYSTÉMU ŘÍZENÍ

1. ÚVOD

Cílem NPV, který bude vyhlašován na období 2004-2009, je odstranit dosavadní roztržitost systému podpory orientovaného výzkumu a vytvořit rámec k organizované, cílené a účelné podpoře vybraných projektů, které mají nejlepší šanci přispět k ekonomickému rozvoji České republiky a ke zlepšení kvality života jejích obyvatel.

Navržený systém řízení a implementace NPV zajistí

- průhlednost, objektivnost, standardizovanost a účinnost všech postupů,
- dosahování výsledků upotřebitelných v dalším výzkumu nebo v praxi, co nejdříve po jejich dosažení,
- efektivnost využívání účelové podpory a kontrolovatelnost průběhu řešení i splnění cílů projektů,
- jednoznačné vymezení odpovědnosti jednotlivých prvků systému,
- zabezpečení zpětné vazby pro stanovení cílů dalších programů.

Systém řízení a implementace NPV přitom respektuje následující odborné a mezinárodní faktory

Odborné faktory

- Nutnost souladu NPV se zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje.
- Zaměření státem podporovaného výzkumu neodpovídá vždy potřebám společnosti a ekonomiky, dosažené výsledky nejsou dostatečně zaváděny do praxe.
- Řešení nadměrně širokého spektra výzkumných problémů (roztržitost finančních prostředků); požadavek Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky orientovat výzkum na řešení vybraných potřeb.
- Provádění výzkumu na základě činností bez cílených etap je neefektivní a nepřináší prakticky využitelné výsledky.

Mezinárodní faktory

- Bližící se vstup České republiky do Evropské unie.
- Povinnost umožnit účast zahraničních subjektů v NPV.

2. ZÁKLADNÍ RÁMEC ŘÍZENÍ A IMPLEMENTACE

2.1 Struktura NPV

NPV se člení na programy tématické a průřezové. Každý z těchto tématických a průřezových programů se dále člení na jednotlivé části těchto programů, na které vyhlašují poskytovatelé veřejné soutěže. NPV vyhlašovaný na období 2004-2009 má:

5 programů tématických

- Kvalita života
- Informační společnost
- Konkurenceschopnost při udržitelném rozvoji
- Energie pro ekonomiku a společnost
- Moderní společnost a její proměny

3 programy průřezové

- Lidské zdroje pro výzkum
- Integrovaný výzkum
- Regionální a mezinárodní spolupráce ve výzkumu

Podrobnosti o dalším členění tématických a průřezových programů jsou uvedeny v předchozích částech agendy.

2.2 Působnosti

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) je ústředním správním úřadem odpovědným za NPV, řídí jej metodicky, vydává pravidla, vzorové dokumenty potřebné k jednotnému řízení a provádění NPV, předkládá vládě návrhy priorit NPV, návrhy nových tematických a průřezových programů NPV a jejich rozpočtů, zprávu o hodnocení NPV, informace o plnění cílů a o dosažených výsledcích, návrhy na změny NPV a návrh nového NPV. Spolupracuje přitom s poskytovateli jednotlivých částí tematických a průřezových programů a s Radou pro výzkum a vývoj, která podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje zaujímá stanovisko ke všem materiálům předkládaným vládě. MŠMT plní vedle koordinační role i úlohu jednoho z poskytovatelů.

Poskytovatel

Poskytovatel je zodpovědný za řízení a financování příslušné svěřené části tematického nebo průřezového programu a má kompetenci k uzavírání smluv o poskytnutí podpory nebo k vydání rozhodnutí o poskytnutí podpory a k poskytování podpory. Jeho povinnosti jsou stanoveny zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje.

Rada NPV

MŠMT zřídí Radu NPV jako svůj odborný poradní orgán, který zejména:

- navrhuje poslání a cíle NPV,
- navrhuje nové programy NPV,
- navrhuje poskytovatele k jednotlivým částem NPV,
- navrhuje rozdělení účelové podpory na jednotlivé části NPV,
- hodnotí plnění cílů NPV, tematických a průřezových programů NPV a zpracovává zprávu o hodnocení NPV pro MŠMT,
- připravuje pro MŠMT návrh nového NPV,
- navrhuje jednotné formuláře a jiné materiály pro hodnocení a administrativní zabezpečení NPV, hodnocení NPV a jeho částí,
- zpracovává pro MŠMT návrh stanoviska k dokumentům poskytovatelů.

2.3 Principy systému koordinace

Systém koordinace vychází ze dvou hlavních principů.

Princip 1:

Řízení NPV je založeno na principu koordinace NPV jako celku a jednotlivých částí NPV soustředěných do tematických a průřezových programů Radou NPV.

Použití tohoto principu přinese

- jasné stanovení cílů a výsledků, včetně definované odpovědnosti za jejich dosažení,
- kontrolovatelnost průběhu řešení i splnění cílů projektů,
- účelné využívání účelové podpory,
- hodnotitelnost plnění cílů NPV jako celku i jeho jednotlivých částí.

Princip 2:

Hodnocení projektů je založeno na odhadu budoucí užitné hodnoty výsledků projektů.

Použití tohoto principu zajistí

- výběr projektů nejlépe řešících velmi významné potřeby,
- reálnou proveditelnost vybraných projektů,
- upotřebitelnost dosažených výsledků pro naplnění jednotlivých potřeb.

3. ZÁKLADNÍ VÝSTUPY SYSTÉMU ŘÍZENÍ

Uvedené principy se zavádějí do všech základních částí managementu a implementace NPV, jimiž jsou:

1. Řízení NPV
2. Návrh pravidel veřejné soutěže ve výzkumu v NPV
3. Kontrola a hodnocení v NPV
4. Mezinárodní spolupráce v NPV
5. Financování NPV
6. Informační zajištění NPV a komunikace s veřejností
7. Implementace NPV

3.1 Řízení NPV

Způsob zadání cílů v NPV

Požadavek na účelné vynakládání finančních prostředků předpokládá správné stanovení cílů a kritérií, podle nichž se splnění cílů bude hodnotit.

Úspěšnost NPV jako celku bude hodnocena na základě plnění cílů všech jeho částí.

Plněním cílů projektů jsou současně plněny poslání a cíle tématických a průřezových programů NPV a NPV jako celku.

Formální strukturou pro projekt je tzv. rámec projektu, který je jednotným formátem pro zpracování NPV jako celku, programů i návrhů projektů, a řeší jejich vzájemné vazby. Je obecně použitelný i pro přípravu projektů pro jiné programy.

Rámec projektu obsahuje základní informace o projektu, tj. co, kdo, (do) kdy, za kolik, s jakými vnějšími riziky vyřeší a indikátory, podle kterých je možno ověřit dosažení cílů.

Obsah rámce, který může být zpracován buď do tabulky nebo jako strukturovaný text uvádí zejména poslání, cíle a výstupy projektu, indikátory jejich dosažení, prostředky ověření a rizika, která navrhovatel nemůže ovlivnit.

Harmonogram vyhlášení NPV

První NPV bude vyhlášen jako šestiletý a doba trvání jednotlivých programů NPV nepřesáhne šest let. Řešení všech projektů musí být ukončeno nejpozději v posledním roce trvání příslušného programu NPV. Veřejné soutěže ve výzkumu mohou být vyhlášovány v nultém, prvním a druhém roce trvání NPV.

Přínosy navrženého řešení

Přínosy navrženého řešení jsou zejména:

- soulad s požadavky zákona č.130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje,
- kontrolovatelnost a hodnotitelnost přínosů NPV a jednotlivých tématických a průřezových programů NPV Radou NPV,
- možnost upravit pravidla pro II. kolo národního programu po vyhodnocení průběžných zkušeností z přípravy a zahájení prvního kola NPV.

3.2 Návrh pravidel veřejné soutěže ve výzkumu v NPV

Pravidla (nelegislativního charakteru) veřejné soutěže NPV zahrnují seznam kritérií pro hodnocení návrhů projektů.

Hodnocení návrhů projektů

Cílem hodnocení návrhů projektů je vybrat projekty, které nejlépe zajišťují řešení nejdůležitějších potřeb formulovaných v daném programu NPV, tj. vybrat nejpotřebnější projekty, které dávají největší záruky úspěšného vyřešení.

Hodnotit návrh projektu znamená:

- určit významnost návrhu projektu ve vztahu k cílům tématických nebo průřezových programů NPV,
- zhodnotit potřebnost, vhodnost a kvalitu očekávaných výsledků,
- zhodnotit vhodnost a kvalitu navrhovaného způsobu řešení a míru rizika projektu,

- zhodnotit metodickou připravenost, personální a technické vybavení příjemce a navrženou výši nákladů.

Kriteria jsou rozdělena do dvou skupin:

- splnění podmínek veřejné soutěže ve výzkumu
- splnění vyhlášených pravidel a kritérií veřejné soutěže ve výzkumu

Výhody navrženého způsobu hodnocení

1. U každého projektu bude určen potenciál projektu, který vyjadřuje očekávanou velikost přínosu projektu, a jeho efektivita.
2. Při stanovení potenciálu projektu a jeho efektivity budou určeny přednosti a slabiny každého projektu, ze kterých je patrné,
 - a) jak významné jsou oblasti potřeb do kterých směřují výsledky tohoto projektu,
 - b) jaký je předpoklad, že tyto výsledky opravdu přispějí k vyřešení daných potřeb,
 - c) jaký je předpoklad, že těchto výsledků bude opravdu dosaženo,
 - d) s jakými náklady bude těchto výsledků dosaženo a jak efektivní bude vynaložení těchto nákladů.

Nebudou podporovány projekty, které jsou sice výborně připraveny, ale řeší jen málo významné nebo nevýznamné oblasti potřeb.

Efektivita účelové podpory je pak zajištěna tím, že stanovený objem finančních prostředků je použit pouze na podporu projektů s nejvyšší užitnou hodnotou.

3.3 Kontrola a hodnocení v NPV

Hodnocení NPV a jeho částí

Cílem hodnocení NPV je zjistit míru splnění plánovaných cílů stanovených vládou na základě schváleného rámce NPV.

Prostředky ověření splnění plánovaných cílů jsou:

- zpráva o hodnocení NPV, kterou zpracuje MŠMT, resp. Rada NPV, a předloží ji vládě; zpráva o hodnocení NPV bude připravena jak v průběhu NPV, tak i po jeho ukončení.
- uzavřené smlouvy o využití výsledků, resp. vydaná rozhodnutí o využití výsledků.

Při hodnocení jednotlivých programů NPV se bude postupovat obdobně. Zprávy o hodnocení jednotlivých částí NPV zpracují jednotliví poskytovatelé a předají ji MŠMT.

Věcná kontrola řešení projektu

Věcnou kontrolu (tj. kontrolu podle § 13 odst. 1 a 2 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje) zajistí poskytovatel u všech projektů formou hodnocení předkládaných zpráv a u vybraných projektů také formou kontrolních dnů.

Hodnocení zpráv

Předmětem hodnocení předkládaných zpráv je plnění uzavřené smlouvy o poskytnutí podpory nebo podmínek rozhodnutí o poskytnutí podpory, resp. smlouvy o využití výsledků nebo rozhodnutí o využití výsledků, zejména:

1. plnění cílů a etap řešení projektu a dosažení plánovaných výsledků,
2. způsob využití finančních prostředků,
3. posouzení změn od poslední věcné kontroly,
4. posouzení návrhů příjemce na změny pro následující období.

Podkladem pro hodnocení projektu je periodická zpráva o postupu řešení projektu za uplynulé období nebo závěrečná zpráva. Jejich hodnocení zajistí poskytovatel. Ten předá souhrnné informace o úspěšnosti projektů, jejich přínosu a splnění vytýčených cílů Radě NPV.

Kontrolní den

Kontrolním dnem se rozumí věcná kontrola řešení vybraných projektů na pracovišti příjemce nebo spolupříjemce. Předmětem kontrolního dne je kromě hodnocení plnění cílů a etap řešení a účelnosti vynaložených prostředků i hodnocení skutečného stavu řešení na pracovišti příjemce nebo spolupříjemce. Kontrolní den provádí poskytovatel podle jím připraveného vzorového postupu.

Finanční kontrola

Provádění finanční kontroly je upraveno § 13 odst. 3 zákona č.130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, a zvláštními právními předpisy. Tento materiál ji neřeší.

3.4 Mezinárodní spolupráce v NPV

Česká republika je zapojena do široké mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji. Jde o aktivity, jako jsou COST, EUREKA, Rámcové programy Evropských společenství, EMBC, NATO, INTAS, Visegrádská iniciativa a jiné.

Ve zmíněných případech je účast České republiky spojena s přidanou hodnotou spočívající v synergickém vlivu mezinárodní spolupráce.

Pro NPV se doporučuje účast zahraničních subjektů za podmínky, že

1. návrhy projektů budou hodnoceny z hlediska potřeb české společnosti a ekonomiky, očekávané výsledky budou využitelné pro Českou republiku, a
2. mezinárodní spolupráce nebude pro uchazeče a příjemce povinná a nebude kritériem při hodnocení návrhů projektů ve veřejné soutěži ve výzkumu,
3. financování výzkumu zahraničních subjektů bude v souladu se zákonem č.130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje.

3.5 Financování NPV

Poskytování podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků je obecně upraveno zvláštními právními předpisy (rozpočtová pravidla, zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje). Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ukládá poskytovateli mj. i povinnost uzavřít s příjemcem smlouvu o poskytnutí podpory, resp. vydat rozhodnutí o poskytnutí podpory, a stanovuje základní náležitosti těchto aktů. V rámci NPV se navrhuje využít, obdobně jako v některých programech Evropských společenství, jednotného typu této smlouvy, resp. rozhodnutí.

3.6 Informační zajištění NPV a komunikace s veřejností

Navrhuje se na podporu projektového řízení vytvořit víceúčelový informační a administrační systém NPV, navazující na informační systém výzkumu a vývoje, stanovený zákonem o podpoře výzkumu a vývoje.

Informační systém NPV umožní:

1. uchazečům, příjemcům zejména
 - a) zpracovat návrh projektu,
 - b) vypracovat všechny požadované zprávy,
 - c) shromažďovat a uchovávat údaje o řešeném projektu v průběhu řešení,
2. poskytovateli administrativní podporu při hodnocení návrhů projektů a při hodnocení projektů a tisk všech potřebných dokumentů,
3. veřejnosti získávat informace o NPV.

3.7 Implementace NPV

Proces implementace stávajících programů nebo projektů do navrhované struktury NPV bude klíčový z hlediska úspěšného nastartování nových programů a pro budoucí úspěšnost celého NPV. Je proto důležité přirozeným a nenásilným způsobem převést stávající aktivity do nových podmínek. K tomu bude nutné provést důkladné hodnotové analýzy stávajících programů a programy vyhovující z hlediska cílů NPV v maximální míře využít, včetně zkušeností získaných při jejich dosavadní realizaci.

V roce 2003 budou vyhlašovány veřejné soutěže na návrhy projektů k zařazení do pokračujících stávajících programů výzkumu a vývoje a do programů nových.

U stávajících programů výzkumu musí poskytovatelé, vyhlašovatelé veřejných soutěží zajistit pokud možno nejvyšší kompatibilitu s příslušnými dílčími programy schváleného NPV, tj. ve vyhlášeních zajistit podmínky, které by v roce 2004 umožnily snadný převod do NPV.

U nových programů výzkumu musí poskytovatelé, vyhlašovatelé zajistit plnou kompatibilitu s příslušnými dílčími programy schváleného NPV.

Finanční prostředky na NPV budou získány jednak navýšením výdajů státního rozpočtu na VaV, jednak převodem stávajících prostředků v rámci rozpočtové kapitoly jednoho poskytovatele.

3.8 Dodatek

Dodatek A shrnuje hlavní teze návrhu systému řízení NPV.

Dodatek A

Hierarchie cílů	Indikátory splnění cílů ¹	Prostředky ověření ²	Vnější rizika ³
Posláním NPV ⁴ je pomoci České republice k ekonomickému rozvoji země a ke zlepšení kvality života jejích obyvatel a udržet její postavení ve vybraných sektorech na klíčových trzích.		Statistické ekonomické ukazatele.	Stejně užité hodnoty budou získány výhodněji ze zahraničí (nákup licencí, atd.)
Cílem NPV ⁵ je podporou vybraných oblastí výzkumu a soustředěním úsilí a finančních prostředků na řešení jen omezeného množství vybraných výzkumných témat a aktivit v letech 2004 až 2009 za 17 mld. Kč ze státního rozpočtu získat výsledky využitelné v praxi.	Podíl výsledků projektů typu • metodický, diagnostický nebo léčebný postup nebo návod, • materiál, výrobek, zemědělský produkt, návrhy ASŘ, služba. • nová výrobní technologie.	• Zprávy o hodnocení programů NPV. • Informační systém výzkumu a vývoje. • Zpracování plánů na využití výsledků jejich odsouhlasení poskytovatelem; uzavření smluv o využití výsledků, resp. vydání rozhodnutí o využití výsledků.	• Na podporu výzkumu a vývoje nebudou k dispozici dostatečné zdroje. • Na podporu výzkumu a vývoje bude dostatek zdrojů, které nebudou využity na podporu NPV a budou převedeny do jednotlivých rozpočtových kapitol na jiné účely. • Prostředky určené na podporu NPV nebudou poskytnuty příjemcům pro právně administrativní problémy (Evropská komise, ÚOHS, soudy).
Výstupy ⁶	Jsou stanovena jednotná pravidla a podmínky organizace a řízení NPV a programů NPV. Cíle jednotlivých programů jsou splněny v roce 2009.		
Termíny	Zahájení v roce 2004. Ukončení v roce 2009.		
Zdroje	Veřejné prostředky celkem cca 17 mld. Kč. Ostatní prostředky cca 3 mld. Kč. Prostředky celkem cca 20 mld Kč.		

¹ Indikátory dosažení cílů jsou měřitelné ukazatele určující úspěšnost realizace NPV.

² Prostředky ověření jsou „nástroje“, kterými lze prokázat splnění cíle nebo kde lze splnění cíle zjistit.

³ Vnější rizika jsou rizika, která mohou nastat nezávisle na NPV a která mohou znemožnit nebo významně ztížit splnění cíle NPV.

⁴ Poslání NPV vyjadřuje jeho celkový smysl NPV jako celku v kontextu dlouhodobé strategie rozvoje společnosti. Je možné jej splnit pouze v kombinaci s dalšími „projekty“ rozvoje společnosti (hospodářské politiky, vzdělávací politika, ...).

⁵ Cíl NPV vyjadřuje, čeho se dosáhne realizací NPV. Jde o základní důvod vynaložení času, energie, finančních prostředků a dalších zdrojů.

⁶ Výstupy jsou specifické kroky, jejichž dosažením se splní cíl. Za jejich plnění mají plnou zodpovědnost MŠMT a poskytovatelé.

